

A Z U J I T Á S O K O S Z T Á L Y O Z Á S A .

Tizedes osztályozásunkban a rendszer egyetemességéből folyóan ugyanannak a fogalomnak, u g y a n a n n a k a tárgynak s o k f é l e szakjelzete lehet; az egyazon szó-jelentéshez fűződő anyag a szaknyilvántartás különböző helyein szerepelhet. Vegyük pl. az üveg fogalmát! Már a rövidített magyar táblázatok mutatójában is e tárgyszó alatt 33-féle szakszámra bukkanunk, amelyek mind az üveg beosztási helyei, persze különböző gyártási, felhasználási vagy egyéb vonatkozásokban. Ennyi, illetőleg még több helyről kell a példának felhozott üveg teljes dokumentációját összehordani, hiszen a szakozás és mutatózás csak megközelítő teljességgel hozhatja felszínre a kérdéses szakirodalmat. A további feltárás a tájékoztató szolgálatra hárul, amely a többi között pl. a mutatóban kapott szakszámok fölérendelt fogalmainál esetleg található további adatokra hívhatja fel a figyelmet.

Vannak kevésbé elágazó kérdések, amelyek a szakmutató bizonyossága szerint nincsenek és látszólag nem is lehetnek szétszórva a katalógusban. Ugyanakkor az irányított olvastatás fontos érdeke fűződhetik ahhoz, hogy bizonyos anyagot az olvasó együtt találjon meg, vagy arra legalábbis biztosan rátaláljon.

Ilyen az ujitások osztályozásának problémája. Látszólag nem szerteágazó, sőt csak egyértelmű szakozást megtevő fogalom s könyvtáraink osztályozó gyakorlata mégis bizonytalan, egymástól eltérő. Az Országos Osztályozó Bizottság éppen emiatt s a tárgy fontosságára tekintettel határozatot hozott, hogy

az ujitásról általában szóló művek jelzete 608.3
az ujitási mozgalomé 331.147.2:608.3 legyen.

A tényleges ujitások osztályozása kétféleképpen történhetik. Azok a könyvtárak, amelyek az ujitási problémák minden elágazását e g y g y ü j t ő h e l y e n akarják összesíteni, viszonylati alosztással 608.3: jelzetrészhez kapcsolják annak a munkafolyamatnak vagy iparágnak fő táblázati számát, amelyre az ujitás vonatkozik, pl.

608.3:621.941 Esztérgályozási ujitások

608.3:677 Textilipari ujitások

608.3:667.12 Ujitások a textilkémiai kikészítő eljárásokban

608.3:677.027 Ujitások a textilipari kikészítésnél.

Ebben az esetben mind az ujitásoknál általában, mind az esztergyalyozásnál, textiliparnál stb. lesz katalóguscédulánk.

Ha ellenben a tényleges ujitásokat csak egy helyen, a kérdéses munkafolyamatnál, iparágnál, iparági részkérdésnél akarjuk nyilvántartani; ehhez kapcsoljuk a .001.7 szempont szerinti alosztást. Így az esztergyalyozási, textilipari, textilkémiai kikészítési, textilipari kikészítési ujitás jelzete rendre

621.941.001.7

677.001.7

667.12.001.7

677.027.001.7

lesz.

Utóbbi eljárást bizottságunk több könyvtár eddigi gyakorlatára tekintettel megengedi.

Helyteleníti viszont, hogy halmozva fejezzük ki a már jelzett osztályozási elemet. Tehát még mindig előző példáinknál maradván 608.3:621.941 vagy 608.3:677 stb. helyett nem írhatjuk fel a jelzetet 608.3:621.941.001.7 vagy 608.3:677.001.7 stb. alakban, mert az ujitás fogalmát 608.3: jelzetrésszel már kifejeztük. Ennek ismétlése .001.7 csatlakoztatásával felesleges kettőzésre vezetne, sőt a nem mindig egyszerű tizedes jelzeteket fölöslegesen tenné bonyolulttá.

Az OOB elgondolása a két lehetséges megoldás

608.3:
.001.7

közül mindenképpen az előbbit pártolja, hiszen határozata az ujitási mozgalom osztályozásánál megköveteli, hogy a némely szakozónk által a multban csupaszon használt 331.147.2 helyett a 331.147.2:608.3 jelzetet használja.

Helyesen járt el a bizottság, amikor ezzel utját egyengette annak az eljárásnak, hogy az ujitásokra vonatkozó, nép-gazdaságunk fejlődése szempontjából döntő jelentőségű kérdés irodalmát egy helyen a hozott határozat szellemében 608.3 alatt összegyűjtsük.

A további lépés lesz, hogy nemcsak az ésszerűsítéseket felölelő 331.147.2 jelzetű könyveket vagy cikkeket fogjuk - most már 331.147.2:608.3 összetételben ujitási mozgalomnak nyilvánítván - az ujitások közös gyűjtőhelyén is nyilvántartani, hanem fel fogunk figyelni olyan nyomtatványok osztályozásánál, amelyeknél gyakran vannak vagy előfordulhatnak ujitási vonatkozások, hogy ezek is a közös gyűjtőhelyen, a 608.3 jelzetű szakcsoportban találkozzanak. Ezzel az ujitások irodalmáról egy helyen mind kimerítőbb tájékoztatást adhatunk.

Tapasztalatcserével, munkamódszerátadással foglalkozó .054.5 korlátozottan közös alosztású könyveink a 331 jelzetű munka, munkáskérdés osztályban, a munkaszervezés szocialista

módszereit a 331.876 szakcsoportban összefoglaló, továbbá a műszaki felvilágosítás és tanácsadás 659.24 jelzete alá tartozó nyomtatványaink sűrűn, de sok más kiadvány is tárgyal ujitási vonatkozásokról. Ha osztályozó munkánkat nem mechanikusan végezzük, hanem tüzetesen megvizsgáljuk könyveink tartalmát, az összefüggéseket felismerve pl. tapasztalatcsere a munkamegosztásban című könyvünket

331.872.054.5:608.3

alá, a Kovaljov módszerről szóló tanulmányunkat

331.876.3.054.5:608.3

alá szakozzuk. Hasonló esetekben ugyanigy járunk el.

Az összetett szakjelzet ilyen átgondolt kialakításával mindig irányítunk a katalógus meghatározott helyére, a 608.3 jelzetű szakcsoporthoz nyilvántartólapot. Ezzel támogatjuk a szakkatalógus-szerkesztő és felvilágosító szolgálatot. Együttal a kutatót is segítettük: egyesítettük a szocialista építésben rendkívül fontos ujitási irodalmat.

Dr. Veredy Gyula

x - x - x

A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, az Országos Műszaki Könyvtár módszertani kiadványsorozata, az 1956. évben hatszor jelenik meg, példányonként kb. 60 oldalas terjedelemben.

Évi előfizetési ára 24.- Ft.

Megrendelhető 1955. december 15-ig az alábbi címen:

Országos Műszaki Könyvtár
módszertani csoportja
Budapest, VIII. Rákóczi ut 5.